

EURÓPAI KAMPÁNY A KOCKÁZATÉRTÉKELÉSRŐL

Kampány-összefoglaló

EGÉSZSÉGES MUNKAHELYEK
JÓ ÖNNEK! JÓ A VÁLLALKOZÁSNAK!

<http://hw.osha.europa.eu>

Európai Munkahelyi
Biztonsági és Egészségvédelmi
Ügynökség

Egészséges munkahelyek

Tartalomjegyzék

1.	Háttér	3
1.1	A kockázatértékelés jelentősége	3
1.2	Kockázatértékelés – kulcs az egészséges munkahelyekhez.....	4
1.3	Jogi háttér.....	5
2.	Egészséges munkahelyek: Jó Önnek. Jó az üzletnek. Európai kampány a kockázatértékelésről	5
2.1	Keretrendszer	5
2.2	A kampány célkitűzései	6
2.3	A kampány stratégiája	7
2.4	A kampány naptári terve.....	8
2.5	Kampányanyagok.....	9
2.6	Hogyan vehet részt?.....	9
2.7	Részvételi oklevél és partneri ajánlat	10
3.	Kockázatértékelés – tények és számok	11
3.1	Európai körkép	11
3.2	Az öt lépésből álló megközelítés	13
4.	Esettanulmányok	13
4.1	Súlyos vegyi baleset.....	13
4.2	Halálos mezőgazdasági balesetek	14
4.3	Ismétlődő megterheléses sérülések (RSI).....	14
5.	Példák a helyes gyakorlatra.....	15
5.1	A kockázat kiküszöbölése.....	15
5.2	Zajcsökkentés, porcsökkentés.....	15
6.	További linkek.....	16
7.	Az Európai Munkahelyi Biztonsági és Egészségvédelmi Ügynökségről	17

1. Háttér

1.1 A kockázatértékelés jelentősége

A munkavállalók biztonsága és egészségvédelme mindenki érdeke. Ráadásul a munkahelyi balesetek és a foglalkozási megbetegedések többsége megelőzhető. De hogyan?

A kockázatértékelés az első lépés

A kockázatértékelés a kockázatkezelési folyamat kezdete. Lehetővé teszi a munkáltatók számára, hogy megértsék, milyen intézkedéseket kell tenniük a munkahelyi biztonság és egészségvédelem, valamint a termelékenység javítása érdekében.

Az Európai Munkahelyi Biztonsági és Egészségvédelmi Ügynökség (EU-OSHA) a kockázatértékelésre összpontosító, egész Európára kiterjedő tájékoztatási kampányt dolgozott ki. A kampány a nagy kockázatnak kitett ágazatokat és különösen a kis- és középvállalkozásokat (kkv-kat) célozza.

Az európai keretirányelv 1989-es elfogadása óta a kockázatértékelés a munkahelyi megelőzés megszervezésének jól ismert fogalmává vált, és Európa-szerte vállalatok százezrei értéklik rendszeresen kockázataikat.

A munkahelyi balesetekre és foglalkozási megbetegedésekre vonatkozó alábbi szám adatok¹ azonban azt mutatják, hogy tökéletesítésre van szükség. Az EU-ban évente több millióan sérülnek meg munkavégzés közben vagy szenvednek súlyos egészségkárosodást a munkahelyükön.

➡ **Az EU-ban három és fél percenként hal meg valaki munkával kapcsolatos okok miatt. Ez évente csaknem 167 000 – vagy munkahelyi baleset (7 500), vagy foglalkozási megbetegedés (159 500) miatt bekövetkezett – halálesetet jelent.**

➡ **Az EU-ban négy és fél másodpercenként egy munkavállalót olyan baleset ér, amely az illetőt legalább három munkanapig otthon tartózkodásra kényszeríti. A három vagy annál több nap távolmaradással járó munkahelyi balesetek száma rendkívül magas, meghaladja az évi 7 milliót.**

Ezenkívül a munkahelyi balesetek és foglalkozási megbetegedések **költségesek.**

➡ A munkavállalókat és családjaikat terhelő emberi költségek: e statisztikák mögött valódi emberek állnak, mindegyiküknek megvan a saját története, ahogyan azt a 4. szakaszban ismertetett esettanulmányok mutatják.

- ➡ Szervezeti költségek: a munkahelyi események kedvezőtlen alakulása a vállalkozás termelékenységét is befolyásolja, a munkahelyi betegségek és foglalkozási megbetegedések, a több betegszabadság és az alkalmazottak gyakoribb cserélődése, valamint a kevésbé motivált munkaerő költségeihez vezet.
- ➡ Kormányzati költségek: a balesetek és a megbetegedések hatalmas terhet rónak az egészségügyi rendszerekre.

A megfelelő kockázatértékelés számos **üzleti előnyt** biztosíthat.

- ➡ A biztonságos munkahelyi feltételek megteremtése lehetővé teszi a vállalatok számára a munkahelyi balesetek és foglalkozási megbetegedések miatt felmerülő költségek csökkentését.
- ➡ A megfelelő kockázatértékelés hozzájárul a betegszabadságok csökkentéséhez, a biztosítási költségek pedig a kevesebb igény miatt csökkennek.
- ➡ A motiváltabb munkavállalók termelékenyebbek és hatékonyabbak, az alkalmazottak cserélődésének aránya visszaesik. Mindez hozzájárul a vállalkozások versenyképesebbé válásához.

1.2 Kockázatértékelés – kulcs az egészséges munkahelyekhez

A kockázatértékelés a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre alkalmazott európai megközelítés kulcsfontosságú eleme, és ennek alapos oka van. A kockázatértékelés elmaradása vagy a kockázatok nem megfelelő kezelése esetén nem indítható megfelelő kockázatkezelési folyamat, és nem valószínű, hogy megfelelő megelőző intézkedéseket vezetnek be. A rendszeres kockázatértékelés ezért javítja a munkahelyi biztonságot és egészségvédelmet és általában az üzleti teljesítményt.

A kockázatértékelés a munkahelyi veszélyekből fakadó egészségi és biztonsági kockázatok értékelésének folyamata. Ez a munka összes aspektusának rendszerszerű vizsgálatát jelenti, ami áttekinti, hogy:

- ➡ mi okozhat sérülést vagy kárt,
- ➡ kiküszöbölhető-e a veszélyek, és ha nem,
- ➡ milyen megelőző vagy védő intézkedéseket tesznek vagy kellene tenni e kockázatok kezelése érdekében.

A kockázat azonosításakor elsőként azt kell figyelembe venni, hogy **a kockázat kiküszöbölhető-e**.
Ha ez nem lehetséges,
a kockázatokat kezelni kell.

1.3 Jogi háttér

A munkáltatóknak általános kötelességük, hogy a munka minden vonatkozásában biztosítsák a munkavállalók biztonságát és egészségét. A kockázatértékelés lehetővé teszi a munkáltatók számára, hogy megtegyék a munkavállalók biztonságának és egészségének biztosításához szükséges intézkedéseket.

A kockázatértékelés a 89/391 keretirányelvⁱⁱ elfogadása óta fennálló jogi követelmény. Ez az irányelv a kockázatértékelés kulcsszerepét hangsúlyozza, és meghatározza azokat az alapvető előírásokat, amelyeket minden munkáltatónak be kell tartania. A tagállamoknak azonban joguk van ahhoz, hogy munkavállalók védelme érdekében szigorúbb előírásokat rendeljenek el.

Bővebb információk a kockázatértékelésről:
<http://osha.europa.eu/topics/riskassessment>

2. Egészséges munkahelyek: Jó Önnek. Jó az üzletnek. Európai kampány a kockázatértékelésről

2.1 Keretrendszer

2004-ben megjelent a 89/391 keretirányelvnek és az ahhoz kapcsolódó első öt egyedi irányelvnek a gyakorlati végrehajtásáról szóló európai bizottsági közleményⁱⁱⁱ. A dokumentum a kockázatértékelésre vonatkozó feladat elterjesztésének szükségességét hangsúlyozta. Emellett kihangsúlyozta, hogy a kockázatértékelés végrehajtását és minőségét javítani kell.

- A kockázatértékelési, dokumentálási és kockázatfelügyeleti tevékenységek nem terjedtek el általánosan, még azokban a tagállamokban sem, ahol a megelőzésnek hagyománya van.
- A kockázatértékelést gyakran „egyszeri” cselekvésnek tekintik és nem tartósan alkalmazzák.
- A kockázatokat nem együttesen elemzik és értékelik. Ez azt eredményezi, hogy különálló intézkedéseket vezetnek be, ugyanakkor hiányzik a munkahelyi feltételek elemzésére vonatkozó, integráló megközelítés.

- ➡ A felületes kockázatértékelés elvégzése során a „nyilvánvaló és azonnali” kockázatok azonosítására összpontosítanak; a hosszú távú, például a vegyi anyagok által előidézett hatásokat gyakran figyelmen kívül hagyják.
- ➡ A pszichoszociális kockázatokat és a munkaszervezési tényezőket ritkán veszik figyelembe a kockázatértékelés során.
- ➡ A munkáltatók nem felügyelik kielégítően a megtett intézkedések hatékonyságát.

2.2 A kampány célkitűzései

A kockázatértékelés kihívást jelenthet, különösen a kis- és középvállalkozások számára, de ennek nem feltétlenül kell így lennie. A kockázatértékelési kampány célja, hogy:

- ➡ **fokozza** a jogi felelősséggel, valamint a munkahelyi kockázatértékelés jelentőségével és gyakorlati szükségességével kapcsolatos **tudatosságot**. A kockázatértékelés önmagában nem célkitűzés, hanem hatékony eszköz a megelőző intézkedések szükségességének azonosításához,
- ➡ **eloszlassa a folyamattal kapcsolatos téveszméket**, és különösen a kkv-k számára mutassa be, hogy a kockázatértékelés nem feltétlenül bonyolult, bürokratikus vagy kizárólag a szakértők számára fenntartott feladat,
- ➡ **egy öt lépésből álló** kockázatértékelési **megközelítést** népszerűsítsen (lásd a 3.2. szakaszt),
- ➡ **ösztönözze a vállalkozásokat** arra, hogy kockázatértékelésüket házon belül végezzék, ha a munkahelyen van erre alkalmas személyzet,
- ➡ rávilágítson arra, hogy a kockázatértékelés **folyamat**, nem pedig egyszeri kötelezettség,
- ➡ hangsúlyozza, hogy **a minőség számít** (és a kockázatértékelést fontos dokumentálni, nyomon követni és felülvizsgálni),
- ➡ ösztönözze a részvételen alapuló kockázatértékelést, a munkahely **valamennyi dolgozójának bevonását** a kockázatok értékelésébe, továbbá
- ➡ átadható és a folyamat megkönnyítését segítő **helyes gyakorlatokat népszerűsítsen**.

A végső cél természetesen az, hogy hozzájáruljon a munkavégzés közben sérülést szenvedett vagy megbetegedett emberek számának csökkenéséhez, jelenleg és a jövőben is.

2.3 A kampány stratégiája

A 2008/2009-es kockázatértékelési kampány elindításával az EU-OSHA első alkalommal áll át **kétéves kampányciklusra**. Az átállás célja, hogy hatékonyabbá tegye a kampányokat a munkahelyi egészségvédelemre és biztonságra vonatkozó, 2007-től 2012-ig tartó közösségi stratégia célkitűzéseinek elérésében.

Az európai hét kampányának kétéves időtartamra bővítésével több idő jut az előkészítésre és a nyomon követésre, beleértve a kampánystratégia megtervezését, valamint az új kampányanyagok és azok fordításának, elkészítésének és terjesztésének elkészíttetését.

A kampány sikere az érdekelt felek széles köre és a kampányhoz csatlakozó partnerek aktív támogatásán és együttműködésén múlik, beleértve az EU-OSHA fókuszpontjait is, amelyek rendszerint a különböző tagállamok nemzeti egészségvédelmi és biztonsági hatóságai. Ezért az új modell fokozottabban koncentrál a **hálózaton alapuló kampánytevékenységre**. Ez több időt biztosít a nyomon követésre is, különösen a helyes gyakorlatok népszerűsítésére és partnerségek kialakítására.

A kampánynak az is célja, hogy vállalkozások és szervezetek széles körét vonja be, hogy a fő üzeneteket szállítói, vállalkozói és szomszédjainak továbbítsák, és ezeket részvételre ösztönözzék. Különösen a nagyvállalatok érdeke, hogy segítséget nyújtsanak a kisebb vállalkozásoknak az ellátási láncukban, együttműködve a tapasztalatok és a szaktudás cseréjében.

A kampányt 2008-ban támogatja a szlovén és a francia EU-elnökség, 2009-ben pedig a cseh és a svéd elnökség, az Európai Parlament, az Európai Bizottság és az európai szociális partnerek.

2.4 A kampány naptári terve

2008

- június 13. A kampány elindítása Brüsszelben az Európai Bizottsággal és a szlovén EU-elnökséggel
- október 20-26. A munkahelyi biztonság és egészségvédelem európai hete
(43. naptári hét)
- november 3-4. A FITS (Forum International Travail Santé) elnevezésű rendezvény elindítása a francia EU-elnökséggel
- november/december A „Helyes Gyakorlat Díj” EU-szintre terjesztett nemzeti jelöltjeinek értékelése

Az európai hetek az EU valamennyi tagállamában évente megrendezésre kerülő, a fokozottabb munkahelyi biztonságot és egészségvédelmet előmozdító eseménysorozatot jelentenek. Mindenki számára nyitottak, aki érdeklődik e terület iránt.

A kampány kiterjed a „Helyes Gyakorlat Díjakra” is, amelyek azoknak a vállalatoknak és szervezeteknek az elismerését jelentik, amelyek kiemelkedő módon járultak hozzá a munkahelyi kockázatértékelés előmozdításához. 2008 folyamán a „Helyes Gyakorlat Díjak” kiosztására nemzeti és európai szinten is sor kerül.

2009

- február/március Konferencia és a „Helyes Gyakorlat Díjak” kiosztása a cseh EU-elnökség részvételével
- február–szeptember Tematikus tevékenységek; helyi és ágazati hangsúly
- október 19-25. A munkahelyi biztonság és egészségvédelem európai hete
(43. naptári hét)
- október/november Konferencia a svéd EU-elnökség részvételével
- november A kampány záróeseménye

A „Helyes Gyakorlat Díj” nyerteseinek kihirdetése, példáikat 2009 során népszerűsítik.

2.5 *Kampányanyagok*

Minden kampányanyag az EU 22 nyelvén elérhető és díjmentesen letölthető a kampány weboldaláról:

<http://hw.osha.europa.eu>

Ezek az anyagok egyebek között:

- ▶ poszterek és szórólapok
- ▶ tájékoztatók
- ▶ PowerPoint prezentációk
- ▶ a helyes gyakorlatokról szóló esettanulmányok
- ▶ kvízzjátékok
- ▶ a népszerű rajzfilmfigura, Napo szereplésével közreadott animációk
- ▶ az európai hét alatt a tevékenységek szervezésére és lebonyolítására vonatkozó tippek
- ▶ partnerek és rendezvények rovatai
- ▶ a kapcsolódó oldalakra mutató hivatkozások

és még ennél is több...

A honlapról ágazat- és veszélytípusonként kockázatértékelési eszközök is elérhetők, hogy segítséget nyújtsanak a kockázatértékelés elvégzésének gyakorlati szempontjaiban.

Mindezek az anyagok a szervezetek számára – saját használatra, valamint érdekelt feleik és partnereik körében történő terjesztésre – díjmentesen hozzáférhetők.

A kampány ideje alatt a kockázatértékelés jelentőségének megismertetése érdekében sajtótájékoztatókra és más médiatevékenységekre kerül sor.

2.6 *Hogyan vehet részt?*

Az EU-OSHA célja, hogy arra ösztönözze az egyéneket és – mérettől függetlenül – a szervezeteket, hogy vegyenek részt a kampányban, és szervezzenek saját rendezvényeket és tevékenységeket az európai hetek vagy a kampány ideje alatt bármikor.

Bárki részt vehet:

- ▶ a köz- és magánszektorbeli munkáltatók, ezen belül a kkv-k is
- ▶ vezetők, felügyelők és munkavállalók
- ▶ szakszervezetek és biztonsági képviselők
- ▶ biztonsági és egészségvédelmi intézmények
- ▶ munkavédelmi szakemberek és orvosok regionális és helyi munkavédelmi megelőző és biztosítási szolgálatok.

A részvételhez szervezhetnek:

- biztonsági bemutatókat, tárlatokat és kiállításokat
- képzéseket, szemináriumokat és műhelyfoglalkozásokat
- poszterversenyeket és kvízzjátékokat,
- reklám- és népszerűsítő kampányokat
- vállalatok, valamint oktatási és képzési központok közötti partnerségeket
- a nagyobb és kisebb munkáltatók között „jószomszédi” programokat, javaslattételi programokat
- veszélyfelismerést
- felülvizsgálati napokat.

A rendezvényekre, a részvételre, valamint az Ön országában található fókuszponttal való kapcsolatfelvételre vonatkozó bővebb információk, elérhetőségek az EU-OSHA weboldalán találhatóak. http://osha.europa.eu/about/partners/focal_points/

Azon szervezetek számára, amelyek az európai hétre saját rendezvényeket terveznek, weboldalunkon található a helyes gyakorlatra vonatkozó példák, valamint az ötletcserére, visszacsatolásra és mások tevékenységének megismerésére szolgáló fórumok.

2.7 *Részvételi oklevél és partneri ajánlat*

Az EU-OSHA olyan partnerségeket kíván létrehozni, amelyek valamennyi fél javát szolgálják, és számos csatornát és intézkedést vezetett be a kampány partnereinek megismertetésére, valamint hozzájárulásaik és kampánytevékenységeik népszerűsítése érdekében.

- **Ön segít nekünk** a kockázatértékelés tudatosításának fokozásában és az egészséges munkahelyekre vonatkozó kampány megismertetésében.
- **Mi** a kampány partnereként, illetve a munkahelyi biztonság és egészségvédelem iránt elkötelezett szervezetként tesszük **Önt** ismertté.

A részvételnek és az elismerésnek két szintje van:

- **Részvételi oklevél** a nemzeti vagy európai tevékenységek egyikében való aktív részvételért.
- A **partneri ajánlat** távolabbra mutat és lehetőséget biztosít arra, hogy Ön – az egészséges munkahelyekre vonatkozó kampány kiemelkedő ismertsége révén – sokféle népszerűsítési intézkedést vehessen igénybe és növelje elismertségét a munkavédelmi közösségen belül és azon túl. A partneri ajánlat azok számára van fenntartva, akik számottevő mértékben részt vesznek a kampányban, és hálózataik tagjai révén (rendezvényeik, konferenciáik vagy versenyek megszervezésével, a

kampány weboldalon történő népszerűsítésével, kampányanyagok terjesztésével stb.) sokszorozzák meg erőfeszítéseiket.

Ezekről az ajánlatokról bővebb információért látogasson el a kampány weboldalán a „Partnerek” rovatba: <http://hw.osha.europa.eu/partners>

3. Kockázatértékelés – tények és számok

3.1 Európai körkép

A kockázatokat a különböző méretű vállalatok sikeresen értékeli Európa-szerte. Az alábbi tapasztalati adatok azonban azt mutatják, hogy még mindig van mit tökéletesíteni, különösen a kkv-k körében.

A kockázatértékelési tevékenység nem terjedt el általánosan

- Egy 2004-ben végzett felmérés szerint Franciaországban a legalább 20 munkavállalót foglalkoztató vállalkozások esetében a munkáltatók 76%-a állítja, hogy végzett kockázatértékelést, és összeállította a szükséges dokumentációt.^{iv}
- Hollandiában az országos munkaügyi felügyelőség 2006-os adatai azt mutatják, hogy az 1–4 munkavállalót foglalkoztató legkisebb vállalkozások 42%-a végzett kockázatértékelést (az 5–9 munkavállalót foglalkoztató vállalkozások esetében ez az arány 53%). Ez a szám a 10–99 munkavállalót foglalkoztató vállalkozások esetében 81%, a 100-nál több munkavállalót foglalkoztató vállalkozások esetében pedig 97%.^v
- Egy 2005-ös felmérés szerint Olaszországban az 50-nél kevesebb munkavállalót foglalkoztató vállalkozások 88,5%-a végzett kockázatkezelést. Az 50-nél több munkavállalót foglalkoztató vállalkozások esetében ez az arány 93,4%. Az 50-nél kevesebb munkavállalót foglalkoztató vállalkozások 84,5%-a dokumentált kockázatértékeléseket, míg az 50-nél több munkavállalót foglalkoztató vállalkozások esetében az arány 92,6% volt.^{vi}
- A munkakörülményekre vonatkozó, 2003-ban végzett, ötödik spanyol nemzeti felmérés^{vii} szerint az ipari és szolgáltatási ágazatban saját állításuk szerint a munkáltatók 61%-a végzett vagy végez kockázatértékelést. A korábbi, 1999-ben végzett felméréshez képest ez a szám megduplázódott.
- Egy 2005-ös felmérés szerint Németországban az 1–9 munkavállalót foglalkoztató vállalkozások 30%-a végzett kockázatértékelést. A 10–49 munkavállalót foglalkoztató vállalkozásoknál ez az arány 54%, az 50–

249 munkavállalót foglalkoztató vállalkozásoknál pedig 80%. A legalább 250 munkavállalót foglalkoztató nagyvállalatok 97%-a értékelte kockázatait.^{viii}

- Egy 2006-ban végzett letterszági felmérés^{ix} során a munkáltatók háromnegyede jelezte, hogy egyáltalán nem vagy csak részlegesen végzett kockázatértékelést, és csak a válaszadók 22%-a jelentette, hogy azt teljes körűen elvégezte. Egy korábbi kutatás adataival összehasonlítva megállapítható, hogy a 2002-es 15%-ról 2006-ban 22%-ra nőtt azoknak a vállalatoknak a száma, amelyek teljes körű kockázatértékelést végeztek.

A színvonalas kockázatértékelés, beleértve a dokumentációt, a felülvizsgálatot és a cselekvési tervek kialakítását, továbbra is fontos kihívást jelent.

- Egy 2000–2002 között Olaszországban végzett mélyrehatóbb felmérés szerint a vállalkozások 95%-a állította, hogy végzett kockázatértékelést, de csak 54%-uk válaszolta, hogy felülvizsgálta azt. Ezenkívül az esetek 23%-ában elmarad a kockázatoknak kitett munkavállalók azonosítása, az esetek 21%-ában pedig vagy nincs elég vagy egyáltalán nincs információ vagy leírás a megelőző és védő intézkedésekről. Ez a felmérés arra is rámutat, hogy a nagyobb vállalatoknál jelentősebb a munkavállalók bevonása a kockázatértékelési folyamatba: a legkisebb vállalkozásoknál (6–10 munkavállaló) 41%, a nagyobb vállalkozásoknál (200 vagy annál több munkavállaló) pedig 57%^x.
- Az Egyesült Királyságban a szakszervezetek kongresszusa által a biztonságvédelmi képviselők körében végzett 2007-es felmérés azt mutatta, hogy tízből kevesebb mint hárman (28%) állították, hogy meg voltak elégedve a kockázatértékelés kidolgozásába való bevonásukkal. 44%-uk azt állította, hogy egyáltalán nem vonták be abba, és 27%-uk állította, hogy nem kielégítő mértékben vonták be^{xi}.
- A dán szakszervezetek szövetsége (LO) által 2003-ban végzett felmérés^{xii} szerint a vállalkozások háromnegyede tett eleget azon kötelezettségének, hogy a kockázatértékelés eredményeit írásos dokumentumban rögzítse. E vállalkozások négyötöde állítja, hogy nem voltak nehézségei a dokumentum összeállításában. Kétharmaduk véli úgy, hogy a kockázatértékelés pozitív hatással volt a munkakörnyezetükre, és 40%-uk állítja azt, hogy a kockázatértékelés javította a vezetés és az alkalmazottak közötti párbeszédet.

3.2 Az öt lépésből álló megközelítés

A legtöbb vállalkozás esetében a kockázatértékelésnél egy lényegre törő ötlépéses módszer^{xiii} szokott jól működni. Vannak azonban más módszerek is, amelyek ugyanolyan jól működnek, különösen komplexebb kockázatok és körülmények esetén.

1. lépés – A veszélyek és a kockázatnak kitett személyek azonosítása

Azon tényezők megkeresése a munkahelyen, amelyek kárt okozhatnak, és azon munkavállalók azonosítása, akik veszélynek lehetnek kitéve.

2. lépés – A kockázatok értékelése és rangsorolása

A meglévő kockázatok becslése (súlyosságuk, valószínűségük stb.), és azok fontosság szerinti rangsorolása. Nagyon fontos, hogy a kockázatok kiküszöbölését vagy megelőzősét célzó tevékenységeket rangsorolni kell.

3. lépés – Döntés a megelőző fellépésről

A kockázatok kiküszöbölését vagy szabályozását szolgáló megfelelő intézkedések azonosítása.

4. lépés – Cselekvés

A megelőző és védő intézkedések rangsorolási terv alapján végzett bevezetése (az összes probléma minden valószínűség szerint nem oldható meg azonnal), és annak meghatározása, ki, mikor és mit tesz, ha egy feladatot el kell végezni, és melyek az intézkedések végrehajtására szánt eszközök.

5. lépés – Nyomon követés és felülvizsgálat

Az értékelést rendszeres időközönként felül kell vizsgálni annak biztosítása érdekében, hogy naprakész maradjon. Az értékelést a szervezésben bekövetkező bármilyen jelentős változás esetén, illetve egy baleset vagy majdnem bekövetkezett baleset^{xiv} kivizsgálásának megállapításai alapján felül kell vizsgálni.

4. Esettanulmányok

A kockázatértékeléshez hasonló, elvont dologként vagy éppen egy újabb adminisztratív teherként is értelmezhető fogalom mögött egyéni történetek állnak. A kockázatok azonosításának és kezelésének elmaradása miatt emberek halhatnak meg vagy kényszerülhetnek arra, hogy életük végéig baleset és egészségkárosodás következményeivel éljenek együtt.

4.1 Súlyos vegyi baleset

Egy 23 éves fiatalember festékszóró pisztolyok kimosásához használt tűzveszélyes anyaggal való érintkezés következtében kiterjedt égési sérülést szenvedett. A vállalatnál alkalmazott helytelen gyakorlat volt többek között a veszélyes vegyi anyagok biztonságos kezelési és tárolási módszereinek hiánya, valamint a képzés és a felügyelet elmaradása. Az egyik különösen veszélyes

gyakorlat azt jelentette, hogy a pisztolyosó veszélyes anyagot felcímkézetlen, nyitott fedelű vödörökben szállították. A vállalat a szörnyű baleset után még mindaddig nem tett eleget a munkaügyi felügyelőség által előírt javító intézkedéseknek, amíg bíróság elé nem idézték és meg nem bírságoták^{xv}.

4.2 Halálos mezőgazdasági balesetek

Két fiatal (21 és 27 éves) migráns munkavállaló életét vesztette, miután beakadt egy gyümölcsstermesztő gazdaságban használt munkagépbe. Feladatuk hosszú kötelekkel megerősített műanyag alagutak felállítása és lebontása volt. A köté felcsévézését szolgáló, traktorra szerelt gép használata közben akadtak be. Kockázatértékelésre nem került sor, a traktorra szerelt csévéológép pedig nem volt megfelelő, mivel beakadás esetére nem látták el kikapcsoló automatikával. A munkavállalók nem részesültek megfelelő képzésben, és nem tudatosították bennük a feladattal járó veszélyeket sem. A vizsgálóbiztosok felhívták a figyelmet arra, hogy a gazdaság területén dolgozó munkavállalók között sok diák volt, akik esetleg nem sokat ismerettel rendelkeznek a biztonságos munkavégzési gyakorlatokról^{xvi}.

4.3 Ismétlődő megterheléses sérülések (RSI)

Stephen Fisher az űrrepülési iparban volt főmérnök, odaadó munkát követelő és érdekes állása volt egy intenzív számítógépes munkát és hosszú munkaidőt igénylő, nagyszabású új európai rakéta projektben. Ezután 2002-ben egy reggelen számítógépén dolgozva intenzív és hirtelen fájdalmat („a kézfejen villámcsapást”) érzett, amely átterjedt a karjára. Azóta sem olyan, mint régen. Rögtön abba kellett hagynia a számítógép-használatot, telefonálni és vezetni sem tudott. Két hónap múlva hosszú ideig tartó betegszabadságra kényszerült. Tizennyolc hónappal később egészségi okokból nyugdíjazták.

Közel 6 év alatt Fisher úr az RSI-kezelésre – mivel az az Egyesült Királyság nemzeti egészségügyi szolgálatánál nem vehető igénybe – több mint 13 000 eurót költött, és még mindig nem gyógyult meg teljesen. Az RSI miatt még mindig nem tud olyan munkát vállalni, amelyet néhány évvel ezelőtt még könnyűnek talált volna.

Ezek a kockázatok jól ismertek és dokumentáltak, de sajnos egyáltalán nem került sor kockázatértékelésre. Ezek a sérülések megelőzhetők, ha (kockázatértékeléssel) azonosítják a kockázat meglétét vagy a korai tüneteket, és korai lépéseket tesznek. Az ő esete sajnos nem egyedülálló^{xvii}.

5. Példák a helyes gyakorlatra

5.1 A kockázat kiküszöbölése

Egy holland vállalat bordás födémelemeket gyárt. A termékek szállításához fából készült raklaprendszerrel használ, amelyben a munkavállalóknak szokatlan alakú, száraz állapotban mintegy 25 kg tömegű raklapegységeket kell mozgatniuk.

A súlyos raklapegységek kézi mozgatása miatt kialakuló váz- és izomrendszeri betegségek kockázatát a kockázatértékelés során felismerték.

A lehetséges megoldások között szerepelt a raklapok formájának vagy anyagának megváltoztatása és mechanikus emelőszerkezetek használata. A vállalat azonban végül úgy döntött, hogy az a legjobb megoldás, ha megszabadul az összes raklaptól.

Az alkalmazottakkal folytatott ötletgyűjtő megbeszélés hozta meg a megoldást: a bordás födémelemek közé illeszkedő elemet kell beiktatni, amely a fa raklapokat feleslegessé teszi. Ennek a megoldásnak a megvalósíthatóságát tesztelték, és különösen azt vizsgálták, hogy az újratervezett elemek továbbra is eleget tettek-e az előírt minőségi és építési szabványoknak.

Az eredmény az, hogy sem az alkalmazottaknak, sem más munkavállalóknak – például alvállalkozóként foglalkoztatott gépjárművezetőknek – nem kell fizikai erőt kifejteniük és sérülést kockáztatniuk a raklapok mozgatása során.

137 000 eurós éves költség mellett az újratervezés éves szinten 91 000 euro költségmegtakarítást jelentett az egyéb elemek használata, illetve 22 000 eurót a raklapvásárlás terén. A betegség miatti hiányzások terén az elmúlt három év során megfigyelt csökkenést nehezebb közvetlenül az újratervezésnek tulajdonítani, de kell lennie összefüggésnek. A további előnyök között szerepel egyrészt a zajcsökkenés, mivel a raklapjavításhoz már nincs szükség szögbelövőkre, másrészt a gyorsabb szállítás a telephelyen, mivel már nem kell targoncákra helyezni raklapokat.

További információk: <http://osha.europa.eu/publications/reports/TE7606536ENC>

5.2 Zajcsökkentés, porcsökkentés

Egy ausztriai vállalkozásnál egy fémgyártási folyamatban intenzív, sok porral és zajjal járó csiszolást végeztek. A vállalat úgy döntött, hogy tökéletesítő intézkedéseket tesz, és a szóban forgó kibocsátások csökkentésére egy külön projektet hozott létre.

Elegendő pénzeszközt és személyzeti erőforrást bocsátottak rendelkezésre, és a projektcsapatban az érintett munkavállalók, vezetők, üzemorvosok, az üzemi tanács képviselői, valamint megelőzési szakemberek vettek részt. Megvizsgálták a lehetséges megoldásokat, tanácskozásokat tartottak a potenciális

beszállítókkal és megbeszéléseket folytattak az egészségvédelmi és biztonsági hatóságokkal. Körülbelül egy tucatnyi tervezési ötletet dolgoztak ki és értékelték.

A bevezetett változtatások között szerepeltek:

- elszívórendszerekkel felszerelt csiszolófülkék
- helyszíni elszívórendszerek
- szűrőbetétes rendszerek
- a porleválasztás optimalizálása az eszközcsiszoló műhely átalakításával
- jobb megvilágítás a vakító fény és az árnyékok csökkentésére.

Az eredmény a következő lett:

- a légköri porterhelés csökkenése (bizonyos helyeken akár 90%-os); a huzat mérséklődése, valamint
- a fülkék bevezetése után 10dB(A) zajcsökkenés a gépek üzemeltetői számára és a csarnok környező területén

A teljes beruházás mintegy 400 000 eurót tett ki. A munkavállalók fokozottabb egészségvédelmén és biztonságán túlmenően a kevesebb szálló por kedvező hatása többek között az éves szinten számított kb. 70 000 eurós teljes megtakarítás.

További információ a következő címen áll rendelkezésre:

<http://osha.europa.eu/publications/reports/106>

6. További linkek

A kampány weboldala

<http://hw.osha.europa.eu>

80. számú tájékoztató: *Kockázatértékelés – feladatok és felelősség*

<http://osha.europa.eu/publications/factsheets/80>

81. számú tájékoztató: *Kockázatértékelés – kulcs az egészséges munkahelyekhez*

<http://osha.europa.eu/publications/factsheets/81>

A Tanács 1989. június 12-i 89/391 irányelve a munkavállalók munkahelyi biztonságának és egészségvédelmének javítását ösztönző intézkedések bevezetéséről.

<http://osha.europa.eu/legislation/directives/A/1/1>

Kockázatértékelés

<http://osha.europa.eu/topics/riskassessment>

7. Az Európai Munkahelyi Biztonsági és Egészségvédelmi Ügynökségről

A spanyolországi bilbaói székhelyű Európai Munkahelyi Biztonsági és Egészségvédelmi Ügynökséget az Európai Unió azért hozta létre, hogy tájékoztatást nyújtson a munkahelyi biztonságról és egészségvédelemről. Az Ügynökség katalizátorként működik az európai munkavállalók védelmének segítését szolgáló információk kidolgozásában és terjesztésében.

Az Ügynökség, amely a kormányok, munkáltatói és munkavállalói szervezetek képviselőit, illetve az EU-tagállamok és egyéb államok vezető munkavédelmi szakértőit tömöríti, megbízható, kiegyensúlyozott és objektív forrása a munkavédelmi információknak.

További információért látogasson el az Ügynökség honlapjára:

<http://osha.europa.eu>

ⁱ P. Hämäläinen, J. Takala, K.L. Saarela, (study to be published), Tampere University of Technology (Finland), study made for the International Labour Office, ILO.

ⁱⁱ Council Directive 89/391/EEC of 12 June 1989 on the introduction of measures to encourage improvements in the safety and health of workers at work.
(<http://osha.europa.eu/legislation/directives/A/1/1>).

ⁱⁱⁱ COM (2004) 62 final: COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF REGIONS on the practical implementation of the provisions of the Health and Safety at Work Directives 89/391 (Framework), 89/654 (Workplaces), 89/655 (Work Equipment), 89/656 (Personal Protective Equipment), 90/269 (Manual Handling of Loads) and 90/270 (Display Screen Equipment).

^{iv} Th. Coutrot, *Plus de trois établissements sur quatre déclarent évaluer les risques professionnels, Premières Synthèses n-09.3*, Dares, Mars 2007 (Enquête relations professionnelles et négociations d'entreprise (REPONSE) 2004-2005).

^v M. Bos, F. Saleh, O. Erdem, J. Samadhan, *Arbo in bedrijf 2006'. Een onderzoek naar de naleving van arbo-verplichtingen, blootstelling aan arbeidsrisico's en genomen maatregelen in 2006*, Arbeidsinspectie, October 2007.

^{vi} S. Perticaroli, A. Leva, *La cultura della sicurezza. Indagine sulle modalità di gestione di salute e sicurezza nelle aziende italiane*, ISPESL, November 2006.

^{vii} Instituto Nacional de Seguridad e Higiene en el trabajo, Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales, *V Encuesta nacional de condiciones de trabajo*, 2004.

^{viii} Survey conducted by BGZ (Berufsgenossenschaftliche Zentrale für Sicherheit und Gesundheit):

http://www.hvbg.de/d/bgz/bgz_info/veranst/archiv_vera/bgz_fachv_nov_2005/seite02.html

http://www.hvbg.de/d/bgz/bgz_info/pdf_bild_info/bgz_fach_nov_2005/pp_rentrop.pdf

^{ix} A/S "Inspecta Latvia" & RSU DVVI, *Working conditions and risks in Latvia*, 2007. (Research "working conditions and risks in Latvia" 2005-2007).

^x Coordinamento delle Regioni e Province autonome, *Rapporto conclusivo del progetto nazionale di monitoraggio e controllo dell'applicazione del D.Lgs. 626/94*, November 2003.

^{xi} TUC, Focus on Health and Safety. Trade Union trends survey 06/02. TUC biennial survey of safety reps 2006, London, 2006.

^{xii} LO, *Danske virksomheders brug af APV* (Danish Companies' use of Workplace Risk Assessment), April 2003.

^{xiii} Whether the risk assessment process in your country is divided into more or fewer steps, or even if some of the five steps are different, the guiding principles should be the same.

^{xiv} A near miss is an unplanned event that did not result in injury, illness or damage — but had the potential to do so.

^{xv} Reported in Health and Safety Practitioner, UK, 23.1, January 2005.

^{xvi} <http://www.hse.gov.uk/press/2005/e05095.htm>

^{xvii} <http://ew2007.osha.europa.eu/europeansummit/> (see "Stephen Fisher" - Workshop 3).